

EUROPA SI NEAMUL ROMANESC

FOAIA MISCARII ROMÂNE PENTRU UNITATEA EUROPEI

MAREȘALUL ANTONESCU ÎN CONȘTIINȚA CONTEMPORANILOR

PE MARGINEA UNEI EMISIUNI A POSTULUI DE RADIO EUROPA LIBERĂ

Sub îngrijirea domnului Constantin Drăgan a apărut recent o carte conținând confidențele făcute acestuia de către colonelul Magherescu, fost membru al Cabinetului Mareșalului Ion Antonescu.

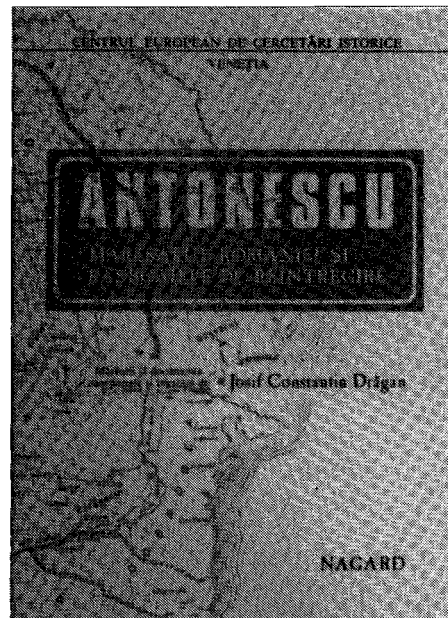
În anul 1985, deci acum un an, a apărut la München o altă carte în două volume, cu titlul *În serviciul Mareșalului*, conținând destăinuirile făcute tânărului american, istoricul Larry Watts, de către același colonel Magherescu.

Amândouă lucrările sunt în românește. Se adresează deci cititorilor români din afară, nu celor din țară, unde ele nu vor ajunge decât în mâinile unui număr restrâns de istorici oficiali.

Mai întâi, întrebarea care se pune este: de ce două cărți cu același interlocutor, cu același subiect și într-un interval de timp așa de scurt? Și-n subsidiar, care este scopul urmărit?

Pentru a putea răspunde acestor întrebări este suficient să luăm în considerație ținuta generală a celor două cărți. Ele sunt, atât acelea ale lui Larry Watts, precum și cea apărută sub îngrijirea dlui C. Drăgan, o apologie a Mareșalului Antonescu. Între ele însă există deosebiri substanțiale.

În volumele realizate împreună cu istoricul american, colonelul Magherescu se preocupă mai ales de punerea în valoare a personalității și acțiunilor Mareșalului Antonescu, fără să se lanseze în diatribe prea violente împotriva adversarului fostului Conducător al Statului.

În contra, în cartea editată de dl Drăgan, el merge sau *este dus*, mai departe, mult mai departe. Atacă viguros mai întâi pe fostul rege, recurgând la invective, între care cel de «trădător», devine aproape anodin față de celelalte, cum ar fi: conspirator de rând, criminal de război și așa mai departe. O atare înverșunare pare suspectă. Ne face să credem că ea nu este imputabilă colonelului Magherescu, ci dimpotrivă, imputabilă unui coautor. Această suspiciune obține început de probă, dacă luăm în considerare că Larry Watts nu a întâlnit pe colonelul Magherescu decât la sfârșitul anului 1983. Dl Constantin Drăgan, în schimb, l-a avut la dispoziția sa în vara anului 1981. *De ce a așteptat cinci ani pentru a-i publica memoriile?* I-a cerut-o probabil prietenii lui din București, socotind că mărturia colonelului ar apare mai credibilă unui american, în mod clandestin, fără știința Securității, după cum s-a lăsat să se înțeleagă la început.

Intervenția ulterioară, într-adevăr surprinzătoare, a cărții dlui Drăgan, ne face să credem că *cele două volume* apărute, ale lui Larry Watts, au fost judecate insuficient de agresive pentru a-l pune în postură de acuzat pe fostul rege, într-o perioadă în care el manifestă dorința de a reintervenii în viața politică.

Cartea dlui Drăgan, care se adresează deci Românilor din străinătate, ar avea drept scop să-i împartă pe aceștia în două tabere ostile: una favorabilă fostului rege și alta favorabilă defunctului Mareșal Antonescu.

În afară de aspectul ei de intrigă politicianistă, pentru care, personal sunt convins, colonelul Magherescu nu poartă nici o vină, problema ce se pune este: Destăinuirile sale aduc ele elemente noi asupra Istoriei României din cel de al doilea război mondial? *Da, în mod incontestabil*, mai ales pentru mica istorie...

În cartea editată de dl Drăgan sunt prezentate, cu lux de detalii, portretele unui mare număr de personaje care au jucat un rol mai mult sau mai puțin important în cursul perioadei descrise. Pe unii îi vorbește de bine, pe mai mulți de rău. Dacă facem abstracție de rege, acuzațiile sunt aruncate împotriva lui Ică Antonescu și Niculescu-Buzești (!?!)

În revenire la realitățile majore importante, ele sunt:

Întâi, atitudinea fostului rege pe timpul rebeliunii legionare, pe urmă, eliminarea de către Niculescu-Buzești a telegramii venită de la Stockholm, la 21 august 1944, pentru Mareșalul Antonescu, telegramă prin care, într-un pasaj din cartea realizată cu concursul dlui Drăgan s-ar fi comunicat, citez: «Acceptarea de către Stalin a condițiilor Mareșalului» și-ntr-un alt pasaj din aceeași carte, citez: «Convenția de armistițiu semnată de sovietici».

În ce privește atitudinea fostului rege pe timpul rebeliunii, colonelul Magherescu afirmă că suveranul ar fi plecat de la Sinaia, la București, împins de sentimente pro-legionare, pentru a exercita un arbitraj între Antonescu și Garda de Fier. Antonescu, prinzând de veste, dădu dispozițiuni să fie interceptat pe drum și recondus la Sinaia.

Că fostul rege a încercat să intervină într-o problemă foarte importantă de politică internă, e probabil. Mă îndoiesc însă că din sentimente pro-legionare.

Nu înțeleg însă de unde a rășărit telegrama pierdută sau, mai bine zis, ascunsă, venită în august 1944 pentru Mareșalul Antonescu, telegramă al cărui conținut rămâne un mister! Ceea ce nu putea să fie alta, deoarece sunt convins că telegrama în chestiune nu a existat!

În realitate, la sfârșitul lunii mai 1944, Mihai Antonescu i-a trimis, prin consulul Dumitrescu, lui Nanu, ministrul nostru la Stockholm, instrucțiuni pentru a le comunica dnei Kollontay, ministrul sovietic, contra-propunerile românești la condițiile de armistițiu sovietice, transmise oficial Bucureștiului prin ambasada română de la Stockholm.

În acele propuneri se cerea, pe de o parte, să se acorde guvernului român posibilitatea de a negocia cu Germanii evacuarea teritoriului țării într-un termen de 15 zile. Să se renunțe deci la obligația conținută în propunerile sovietice de a întoarce armele împotriva fostului aliat.

Pe de altă parte, guvernul român cerea să se acorde în convenția de armistițiu, un teritoriu în care armata sovietică să nu aibă dreptul să pătrundă.

La 3 iunie 1944, ambasada sovietică de la Stockholm, în numele guvernului de la Mos-

cova, acceptă contra-propunerile românești, fapt care este imediat comunicat de către ministrul Nanu la București și adus, fără întârziere, la cunoștința Mareșalului Antonescu.

Rămâne să se stabilească modalitatea de execuție, în speță, trecerea frontului de către delegația română pentru încheierea armistițiului. Deci la începutul lunii iulie 1944 condițiile erau clare. *Nu mai trebuiau să fie lămurite în august.*

Condițiile românești sunt acceptate, dar, după ce s-a ajuns la acest stadiu, nimic nu se mai întâmplă și nu se dă urmare invitației sovietice. Mihai Antonescu insistă, iar Mareșalul Antonescu excelează prin apostrofare: «Niciodată nu e prea târziu ca să te sinucizi». O afirmație asemănătoare a Mareșalului este redată de altfel și de colonelul Magherescu. Ea este următoarea, citez: «Aliații îmi cer să mă predau în mâinile Rușilor. Asta ca și cum mi-ar cere să mă arunc dintr-un avion, în plin zbor, fără să mi se dea o parașută».

Fidelitatea colonelului Magherescu față de șeful său, îl împinge să creadă sincer - sunt convins - și să încerce să ne facă să credem că Ion Antonescu ar fi dispus de o formulă miraculoasă pentru a scoate țara din război, fără pagube prea mari. Dacă Mareșalul nu a putut s-o facă, este pentru că a fost împiedicat de Rege și de camarilă, mai preocupată să se debaraseze de prezența sa autoritară, decât de salvarea țării. Acesta este firul conducător al destăinuirilor colonelului Magherescu în cartea realizată grație dlui Drăgan.

În realitate, Ion Antonescu a fost singurul care a înțeles că Anglo-Americanii nu urmăreau negocierile duse cu noi, eliberarea unui popor, cum stă scris în charta Atlanticului, ci numai accelerarea înfrângerii Germaniei, la care defecțiunea României putea contribui. Ne sacrificau, fără ezitare, acestui scop.

Pe de altă parte, a presupune că în armistițiul pe care l-ar fi încheiat Mareșalul Antonescu ar fi putut fi mai avantajos pentru țară decât cel al guvernului constituit în noaptea de 23 august, însemnează să-ți iei propriile dorințe drept realități!

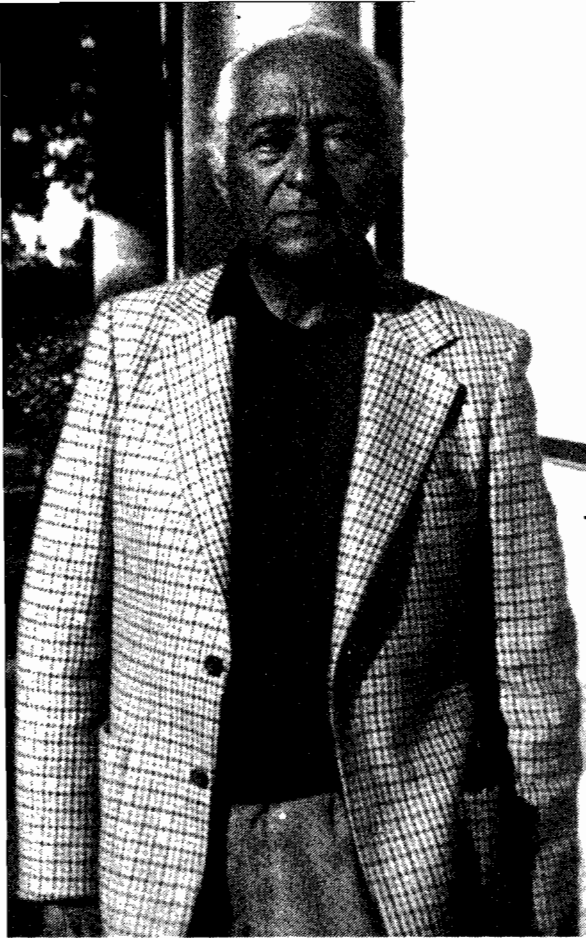
În august 1944, în mod virtual, sovieticii câștigaseră războiul. România era la discreția lor. Nici Mareșalul, nici Regele, nici partidele politice nu mai erau în măsură să o salveze, orice ar fi făcut. România nu ar fi rezistat. De altfel, acceptarea fără șovăire din partea sovieticilor a contra-prounerilor românești constituie o dovadă. Erau dispuși să consimtă orice, știind că nu vor respecta nimic.

Sub avalanșa evenimentelor potrivnice, atacat din toate părțile de oamenii politici, care nu au avut răspunderi (le era ușor să propună soluții), Mareșalul «a dat din colț în colț» (Ce expresie vulgară!). A ascultat părerile tuturor, a dat posibilitate adversarilor săi, deci și lui Mihai Antonescu, să negocieze cu inamicul, dar el însuși *a refuzat cu obstinație să treacă la fapte!* (Ce defăimare!). A lăsat desigur să se întreprindă acțiuni a căror finalitate era armistițiul. Dar, întotdeauna, *în fața obligației de a face un act decisiv, s-a retractat* (Ce gravă învinuire! Pe cât de gravă, pe atât de neîntemeiată.). A făcut-o și la 23 august. (Asta întrece orice limită a relei credințe sau a ignoranței). Nu din nehotărâre. Dimpotrivă. Din forță de caracter. A fost singurul om capabil să privească inevitabila catastrofă din față, fără să dezerteze, fără să caute subterfugii. Se știa iremediabil învins. Adversarii săi și-au făcut iluzia că prin actul de la 23 august îi creiau o portiță de ieșire.

Dintre autorii acestui act, numai câțiva au reușit să scape cu fuga... Ca epilog, aș propune o întâlnire cu ei, în jurul unei așa-zise mese rotunde a tuturor Românilor care au participat la negocierile pentru armistițiu sau care au fost martori privind actul de la 23 august. După știrea mea, în țară nu se mai află decât Camil Dumitrescu, cel mai apropiat colaborator al lui Niculescu-Buzești și colonelul Magherescu.

Dacă Bucureștiul îi lasă pentru a participa la o reuniune organizată într-un oraș din Europa Occidentală, unde s-ar întâlni cu vreo opt-zece persoane în măsură să aducă o contribuție reală la stabilirea adevărului istoric, întorcând spatele polemicilor sterile.

Este poate ultima oară pentru a proceda astfel. Să nu uităm că toți martorii încă în viață au peste șaptezeci de ani!

G. Magherescu căt-re G. Barbul

București, 20/12/1986

Motto: «...În ce situație ne vom afla noi, când ni se va pune în față faptul că lui Antonescu i s-a promis de către dl. Molotov o zonă neutră pe care noi nu o avem?»
Iuliu Maniu (Ședința Consiliului de Miniștri din 16 septembrie 1944.)

Stimate Domnule Barbul,

Am ascultat cu deosebit interes referatul dvs. rostit la Radio Europa Liberă, în seara zilei de 10 decembrie 1986, privind cele două cărți despre Mareșalul Antonescu și, de la început, pot să vă declar că-l așteptam încă de mult. Cu adevărat erați singura persoană indicată să aprecieze la justa valoare conținutul lor.

Deoarece aproape întreaga dvs. referire mi se adresează în substanță, mă simt dator, în interesul stabilirii aceluiași adevăr, în slujba căruia m-am pus și eu, să vă răspund, încercând să lămuresc punctele neclare ce aveți asupra conținutului cărților, precum și îndoielile sau negațiile pe care le formulați asupra unor anumite momente și acțiuni, din timpul guvernării Mareșalului Antonescu.

Răspunzându-vă, nu pot să nu țin seama că mă adresez unei persoane pe care am știut-o alături - fiecare în compartimentul răspunderilor proprii - slujind țara, în imediata apropiere a Mareșalului Antonescu și că această persoană e autorul remarcabilei cărți «Memorial Antonescu».

Deși nu cred că acest răspuns ar putea schimba ceva din opinia dvs. de bază, pe care ați exprimat-o asupra acțiunii Mareșalului (inclusă pe larg în cuprinsul celor două cărți la care

vă referiți); deși nu cred că și în cazul fericit când această scrisoare ar putea să vă determine a vă modifica conceptul dvs, s-ar putea aduce vreo corectare la cele ce ați declarat la Radio în seara de 10 decembrie 1986, deoarece cuvintele dvs, grave și sentențioase, de mult au fost purtate în eter, rămânând să stăruie în neant, condamnatii și irevocabile; deși, scriind această scrisoare, nu am nici cea mai mică certitudine că o voi putea expedia, iar în caz favorabil, că v-ar parveni; eu totuși mă voi osteni să o fac, deoarece e prea gravă tema în dezbatere, pentru a nu merita acest efort, merit să fie înscris în lungul serial desfășurat de mine, în decursul anilor, nu numai prin aceste două cărți, dar și prin numeroase scrisori adresate unora care s-au încumetat să abordeze această temă atât de controversată. Cu toate acestea, o voi face, deoarece adresându-mă dvs., mă adresez totodată Istoriei.

Si cu aceasta, stimata Domnule Barbul, dați-mi voie să intru în subiect.

Încercând acum să răspund nedumeririlor dvs, în primul rând, și apoi și contestărilor dvs, voi începe cu prima.

De ce au fost publicate două cărți cu același interlocutor, cu același subiect și la interval atât de scurt?

Răspunsul este simplu: acestea au fost condițiile oferite și care trebuiau folosite în scopul propus. Să mă explic:

În anul 1980, l-am cunoscut în Țară pe dl.prof. J.C.Drăgan. Domnia sa s-a arătat foarte interesat de a afla date inedite și cât mai complete asupra operei de guvernare și persoanei Mareșalului Antonescu. Informându-l că sunt gata să-i satisfac această dorință, am fost invitat, în anul următor, la Palma de Mallorca. Acolo, un timp îndelungat, am răspuns serialului de întrebări pe care mi le-a pus, dând la iveală materialul cărții «Antonescu», care avea să apară după cinci ani!

De ce această întârziere? Pentru motivul că, de la început, am fixat condiția ca acest material să apară în jurul unor date comemorative: 23 august 1984 sau 1 iunie 1986. Prima marca sfârșitul guvernării, cea de-a doua data execuției Mareșalului Antonescu.

În acest interval, apare tânărul istoric american, Larry Watts. El îmi este prezentat de un prieten, în ianuarie 1984 și nu în 1982, cum spuneți dvs. Dovedindu-se foarte doritor și foarte bine pregătit privind cunoașterea perioadei guvernării Mareșalului Antonescu și voind să afle date inedite asupra acestei teme, i le-am oferit cu generozitate.

Apariția sa a fost ca un *deus ex machina*. Într-un serial lung de întrevederi, i-am pus la dispoziție întregul material al cărții «În serviciul Mareșalului».

Aceasta este prima carte. Ea a apărut în jurul datei de aniversare a 40 de ani de la 23 august 1944.

Se apropia data celei de a doua comemorări: Procesul și execuția Mareșalului! Materialul de la Palma de Mallorca este readus în actualitate. Luat în lucru *fără ca eu să mai am posibilitatea de a-l revedea*, volumul «Antonescu, Mareșalul României și războaiele de reîntregire» iese de sub tipar la 1 iunie 1986!

De ce același subiect și același interlocutor?

Pentru motivul că mai erau multe de spus, în afară de materialul apărut în cartea «În serviciul Mareșalului», unde era expusă în esență guvernarea Mareșalului Antonescu, fără ceea ce s-a denumit apoi ca «detalii», «digresiuni», «completări» etc.

Iată, deci, justificarea acestor două apariții, sub îngrijirea a doi istorici diferiți, care nici nu se cunosc între ei.

Dvs atribuiți o altă justificare, cu substrat politic. Deoarece ați avut eleganța de a nu mă amesteca în această cabală, eu vă mărturisesc că, în calitatea mea de ofițer, am fost imun față de politică. Politica mea a fost Țara, patriotismul și atâta.

Apariția volumului îngrijit de J.C.Drăgan a fost precipitată de aniversarea celor patruzeci de ani de la execuția Mareșalului. Interesul pentru figura Mareșalului fusese resuscitat de apariția volumului semnat de Larry Watts. În ce privește diferențele ce le scoateți în evidență între cele două cărți, ele sunt firești și țin de temperamentul, cultura și concepția fiecăruia dintre istoricii de mai sus, în special atitudinea față de fostul suveran. Propria mea atitudine și manieră de a trata această chestiune este cuprinsă mai exact în cartea semnată de Larry

Watts. Ea a fost spontană și s-a produs ca o explozie a unei forțe ce stătuse sub comprimarea unei opreliști prelungite ani de zile, țâșnind dintr-o dată ca un isvor din stâncă adevărului.

Materialul acelei cărți nu a fost văzut de nimeni și nimic nu a fost adăugat sau șters la vreo intervenție dinafară. Așa cum a primit materialul, Larry Watts, tot așa l-a predat edito- rului, fără să fi modificat o iotă. Faptul că amândouă cărțile sunt îngrijite de alții (în prima numele meu nefiind menționat), dovedește în ce mod m-am deposedat de unica mea operă! Dar acesta era prețul pe care mi l-am impus să-l plătesc. Și l-am plătit de două ori. A doua oară suportând infamele insinuări, *precum că anonimatul a marcat faptul că sunt manevrat de Securitate*, pe când adevărul era că eu nu am vrut să-mi dau numele, un nume mult prea neînsemnat alături de cel al Mareșalului Antonescu. În cartea «Antonescu, Mareșalul României și războaiele de răintregire» anonimatul nu a mai fost posibil, deoarece fusesem identificat - cum era de așteptat - și nici nu-și mai avea rostul această modestie care m-a cot- tat, după cum se vede.

Și în cartea «Antonescu, Mareșalul României» sunt tot eu, mai complet, intrat și în «mîca istorie», cum o denumiți dvs. Dar mai este și un coautor, care și-a spus cuvântul în capitolele introductive, în capitolul final, în diferite momente ale cărții unde dialogul nostru devine mai marcat și uneori contrastant chiar. În ce privește tratamentul diferit aplicat fostu- lui rege, după cum ați intuit, el nu-mi aparține. Aparține coautorului. Deși nu ne-am pus de acord asupra acestei interpretări privindu-l pe fostul suveran, nu am reușit să-mi impun punctul de vedere.

Păstrând intactă considerația și recunoștința ce-i port dlui prof.J.C.Drăgan, a trebuit să mă «desolidarizez» de d.sa în această atitudine.

Spusesem destul în cartea «În serviciul Mareșalului» și era de-ajuns.

Folosind termenul de «desolidarizare», nu trebuie înțeles că m-am separat total de con- ceptul dlui prof.Drăgan, în ceea ce privește culpabilitatea fostului suveran privind actul de la 23 august și că am devenit un apărător al acestuia. Desolidarizarea va trebui înțeleasă ca petrecându-se nu în fondul problemei, ci doar *privind termenii peiorativi folosiți la adresa ex Regelui și conceptul că fostul suveran era principalul vinovat al comiterii aceluia act.*

În cartea «În serviciul Mareșalului» arăt pe larg, în termeni cumpăniți la gradațiunea răspunderilor respective, conceptul meu privind împărțirea responsabilităților și totodată a culpelor protagoniștilor actului de la 23 august. În acest concept îl socotesc pe fostul suveran cu o răspundere mai mică decât a celor doi bătrâni sfetnici, înălbiți în slujba țării și tronului.

Iată cum prezint lucrurile în acea carte:

«...Sigur, ca acțiune, Regele era primul personaj cu cea mai mare răspundere, merit sau culpă, după cum priviți lucrurile. Fără el nimic nu s-ar fi putut înfăptui. Ca prestigiu însă, răspunderea morală revenea celor doi mari șefi politici: Iuliu Maniu și Dinu Brătianu. Ei, cu prestigiul lor au prezidat complotul și l-au aprobat tot timpul. Dintre toți complotiștii singurii care aveau acces la Mareșal erau Iuliu Maniu, Dinu Brătianu, Gheorghe Brătianu și Ion Mihalache. În întrevederile cu el, discutau obținerea condițiunilor celor mai bune pentru încheierea unui armistițiu, și la Palat puneau la cale prinderea și arestarea acestuia. Pe de-o parte se sfătuiu cu el, îi promiteau concursul, iar pe de alta complotau la Palat cu Regele și comuniștii. În acest timp Mareșalul le oferea conducerea, iar ei refuzând, puneau la punct ultimele măsuri pentru prinderea și arestarea Mareșalului. După mine, pe aceștia îi socotesc primii vinovați. Mai mult, ei l-au determinat pe Mareșal să meargă la Palat, momindu-l, în timp ce păstrau telegrama de la Ruși în buzunar... În ce privește persoana Regelui, trebuie aplicat un tratament aparte. El a lucrat după instinct propriu și de apărare și de răsbunare, la adăpostul prestigiului moral, politic și național al celor doi mari șefi ai Opoziției: Maniu și Brătianu... Singura sa circumstanță atenuantă o constituie vârsta sa prea tânără și tutelarea celor două mari personalități politice; pe deasupra, mai intervine și iertarea acordată de vic- timă...»

Atitudinea aceasta a rezultat din observațiile mele personale făcute în timpul serviciu- lui meu pe lângă Mareșal. Ele sunt întărite azi prin apariția serialului de documente asupra lui 23 august. Acolo, în volumul III, descoperim autentificarea celor de mai sus, prin publi-

*Palma de Mallorca. De la stânga la dreapta:
Iosif Constantin Drăgan, Teresa-Maria Moriglioni-Drăgan și George Magherescu.*

carea declarațiilor lui Iuliu Maniu și Dinu Brătianu. În ședința Consiliului de Miniștri din 16 septembrie 1944, Iuliu Maniu își arogă întregul merit al încheierii armistițiului.

Astfel, la pagina 78 din volumul de documente «23 august», Iuliu Maniu declară, în ședința Consiliului de Miniștri din 16 septembrie 1944, deci la numai patru zile de la semnarea armistițiului, următoarele:

«...Ai fi făcut dta, te întreb Domnule Pătrășcanu și Domnule Brătianu, pe toată răspunderea dumitale, fără a întreba pe cineva, pe nici un membru de partid, comitet sau delegație și nici chiar pe cei mai buni prieteni, ceea ce am făcut eu: ca să dau *telegrama la Cairo că mă oblig să fac armistițiul?* Nu cred, deoarece ar fi trebuit ca și tovarășii dumitale să fi fost de acord.

Eu am făcut. De ce? Fiindcă eram convins că trebuie făcut acest lucru și fiindcă contam pe camarazii mei. Și m-am obligat la aceasta să fac acest armistițiu cu toată prevederea... am spus din a mea proprie putere: Fac armistițiu cu aceste condiții, care au fost acceptate și reconfirmate. Și atunci vă rog, mă trezesc cu o armată care intră ca într-o țară dușmană și care nu știe nimic despre acest aranjament; vine ca o armată de ocupație, nu ca soldați individuali, ci ca unități organizate și comandate, care fac lucruri de acestea... Dacă nu m-ar cunoaște opinia publică românească, *eu care am fost în centrul acestei acțiuni*, ar putea să-mi spună că am lucrat prost în această chestiune... Este groaznică această desmințire pe care am suferit-o prin acest armistițiu și prin purtarea armatei sovietice, dar mă stăpânesc, deoarece așa cer interesele nației noastre...»

Iată-ne în față cu omărturisire penibilă, a unui eșec total. Dar de aici se mai desprinde rolul central pe care l-a jucat Iuliu Maniu în efectuarea acestui armistițiu. *El se desemnează ca atare prim factor și prim răspunzător în fața eșecului.*

Dar acesta este doar un aspect de suprafață. Noi nu trebuie să pierdem din vedere un moment că, doar cu 21 de zile mai devreme, își trimisese emisarul la Mareșalul Antonescu, pentru a-i oferi concursul în încheierea armistițiului. *Iuliu Maniu uitase, dar nu și «istoria» pe care el «nu punea mare temeii».* El uită totalmente aceasta și, cu el împreună, și Dinu Brătianu. Și mai uitaseră și faptul că de nenumărate ori refuzaseră să ia conducerea pe care Mareșalul le-o oferea! Ei s-au înscris definitiv noii situații la care au contribuit esențial. Dar să mai cităm și alte declarații:

«...Mi-am luat răspunderi enorme față de trei state mari; *mi-am spus, fac armistițiul fără să întreb pe nimeni în țara asta... Conștiința mea este liniștită și în fața lui Dumnezeu și a oamenilor...».*

Oprindu-ne aici cu citatele, nu putem s-o facem fără să constatăm elasticitatea conștiinței sale, care se liniștise așa de repede după dezastrul ce-l provocase. Nu mai e nevoie să adaug nimic pentru stabilirea culpei celor doi mari. Regele doar a girat această acțiune cu prestigiul Coroanei.

Dl. prof. Drăgan nu s-a înscris acestei opinii. Domnia sa menține părerea sa precum că Regele este principalul vinovat.

Deci, prin cele arătate până aici, am stabilit în ce constă diferența dintre mine și d. sa asupra acestei probleme. Altul trebuia să fie capitolul final al cărții.

Eu am conceput încheierea scoțând în relief acțiunea Mareșalului Antonescu, în calitate de apărător nu numai al Țării, dar și al Sud-Estului și Centrului Europei. Luând temeii misiunea transmisă de la Roma, cum că neamul românesc, prin așezarea lui la răspântie de drumuri, trebuie să stea ștaviță năvălitorilor, Antonescu a dus o acțiune neabătută, în scopul de a trezi interesul Alianților asupra liniilor de forță deținute de România. La aceasta se adaugă opinia sa că *nu poate intra în Europa, la braț cu comunismul.* Dar Alianții tocmai aceasta i-au impus. 23 august fusese, după părerea mea, și ceea ce trebuia să apară în încheiere, că *momentul pierderii, nu numai a României, dar și a Sud-Estului și Centrului Europei, a fost nu conferința de la Yalta, ci 23 august, care a constituit ultimul moment în care Alianții puteau să intervină, spre a nu lăsa pe Ruși să pătrundă singuri în Europa.* Yalta nu era decât consecința lui 23 august, deoarece când se ținea conferința de la Yalta, Rușii se aflau în Balcani și în centrul Europei, dar la 23 august ei se aflau la Nord de Iași și Chișinău. În aceasta a stat grandoarea luptei Mareșalului, care a căzut ca ultimul european. Nu a fost înțeles, a fost jertfit zadarnic.

Socotind încheiată prima serie de nelămuriri pe care le-ați arătat în emisiunea din 10 decembrie 1986, voi trece la partea a doua a observațiilor dvs, dar nu înainte de a face următoarea remarcă. La început, referindu-vă la cele două cărți, spuneți: «Amândouă lucrările sunt în românește. Se adresează deci Românilor din afară, nu celor din țară, unde ele nu vor ajunge etc.»

Perfect just. Ținând seama de aceste realități, credeți că e suficient să spuneți despre aceste două cărți doar că *ele sunt o apologie a Mareșalului Antonescu?* Și cu asta să încheiați prezentarea generală a celor două apariții? Era de ajuns oare pentru orientarea cât de cât a masei cititorilor din țară - căroră v-ați adresat, deoarece cei din afară nu ascultă emisiunea - asupra conținutului acestor cărți?! Dar folosirea termenului de «apologie», dintr-odată le discreditează pe amândouă. Termenul «apologie» are, în sfera înțelesului său, semnificația de *exagerare, ridicare în slăvi, apărare servilă și interesată.* Oare la acestea se reduce conținutul cărților în discuție, când ele sunt o mărturisire de credință, o descoperire a adevărului, înlăturarea unei nedreptăți? Dacă însușirile personajului și a faptelor îl ridică la nivelul eroilor din antichitate, arătarea acestor însușiri poate fi socotită simplist apologie? Atragerea atenției argumentate cu fapte reale asupra unei nedreptăți întinătoare în cel mai înalt grad și rămasă acoperită și tăinuită de făptași, poate fi numită tot apologie?

De ce să fie o «laudă exagerată», când ea este doar o etalare a însușirilor reale, a faptelor adevărate și a meritelor câștigate în fața poporului său și a Istoriei? Este oare o «ridicare în slăvi» a personajului, atunci când expui realitățile în care s-a desfășurat viața și acțiunea acelui om? Cuprinsul acestor două cărți constituie o apărare interesată și servilă? Care este interesul autorului altul decât înlăturarea unei nedreptăți și așezarea la locul de merit excepțional, pe care acel om și l-a câștigat cu vărsare de sânge propriu?

În ce privește interesul, dacă există vreunul, atunci acela nu poate fi decât interes moral: slujirea adevărului și dreptății. Eu am trăit îndeaproape drama acestui om. L-am înțeles gândurile și i le-am împărtășit. I-am intuit suferințele, chinurile morale și l-am compătimit sincer. Am suferit alături de el cumplita nedreptate de care a avut parte și am fost revoltat de atâta ingratitude cu care a fost tratat. Tragedia morții lui m-a cutremurat pe tot restul zilelor. Nici o voce care să se ridice în favoarea sa? Supraviețuind acelor evenimente, am simțit că-mi revine datoria de a ridica vocea în dezvăluirea adevărului, a celui adevăr pe care îl simțisem și trăisem în apropierea acelui om. Cu trecerea timpului, acea datorie devenea tot mai imperioasă, până când, așezându-mă la masa de scris, dintr-o respirație, am încredințat hârtiei, fără să mă gândesc la consecințe, acel material asupra căruia azi, în Europa, se fac comentarii atâta de nefavorabile. Contrastul între ceea ce-am scris în cele două cărți și ceea ce se debitează asupra lor apare ca o impietate.

În ce privește interesul material, nici unul, nici din trecut, nici din prezent. Din trecut, nu am contractat polițe de recunoștință, beneficiind de vreun favor special, în afară de acela de a mi se fi făcut suprema cinste de a fi fost luat să slujesc Țara în imediata apropiere a Mareșalului. Nici misii, nici trimeri în străinătate, nici grade, în afara dreptului reglementar (și acela după ani de întârziere), iar în ce privește interesul de azi, nu am primit până acum, de la Editura Ion Dumitru, nici măcar cel de-al doilea exemplar al cărții «În serviciul Mareșalului». Ce să mai vorbim de drepturi bănești, care sunt zero lei și zero bani? De la Editura Nagard (care a distribuit cu generezitate, gratuit, cea mai mare parte a tirajului, în toată lumea) am primit două exemplare din volumul «Antonescu, Mareșalul României și războaiele de reîntregire» și atât. Motivele pentru care această carte n-a ajuns la numeroșii cititori dornici a o citi sunt lesne de bănuț. M-aș fi mulțumit cel puțin cu un succes în ce privește interesul pentru mărturiile mele, dar și asupra acestui aspect este inutil să mai insist.

Personal, cred că altceva trebuia găsit pentru a exprima în esență tema acelor două cărți, mai ales când ascultătorii din Țară nu au cum să le citească. Nimic despre luarea puterii. Nimic despre restaurarea ordinii. Nimic despre asanarea Monarhiei, despre Rebeliune și despre declarația de război. Nimic despre drama conducerii războiului, despre acțiunea neîntreruptă, pe multiple căi și cu cele mai mari riscuri la ieșirea din alianță. Nimic despre arestare, despre tratamentul acordat Mareșalului, despre Proces și despre Execuție. Nimic din toate acestea. Vă rog să fiți convinși că simplul cuvânt *apologie*, nu numai că era insuficient, dar el discreditează dintr-o dată aceste cărți, în fața cititorilor din Țară, îndemmnându-i să creadă că e vorba despre niște lucrări fără suport documentar. Vă mărturisesc sincer, la alta mă așteptam să aud din gura dvs., în cronică făcută asupra acestor cărți!

Aici vă rog să-mi dați voie să introduc o anecdotă cu destul de multă analogie. Un mare instrumentist, înainte de a urca pe podium, relua cu insistență anumite pasaje din concertul pe care urma să-l execute în fața unui public numeros. Impresarul său, văzând câtă străduință obositoare depunea maestrul pentru pregătirea apariției sale în public, convins că nu avea nevoie de o osteneală în plus, i s-a adresat cu cuvintele: «Maestre, nu vă mai consumați atâta. În sală nu se află decât nepricepuți». La care maestrul, fără a se opri, i-a răspuns imperturbabil: «Un singur cunoscător adevărat dacă s-ar afla în sală, pentru acela mă pregătesc să cânt».

Făcând mutația respectivă și reducția la scara valorilor, pot și eu repeta acele cuvinte. Și eu, fără să fiu un maestru în ale scrisului, ci doar un slujitor al adevărului, mi-am spus: «În ceea ce aștern pe hârtie, țin seama de cei puțini rămași în viață, care ar putea să aprecieze just cele scrise de mine. Unul dintre acei puțini erați dvs., Domnule Barbul. Și atunci, vă mărturisesc, la altceva mă așteptam de la dvs. Nu la elogii, nu e cazul. Aș fi fost foarte mulțumit să aud doar atât: «*Da. Acesta a fost Mareșalul Antonescu, pe care și eu am avut unica șansă să-l cunosc bine, să trăiesc în atmosfera sa familiară, să-i urmăresc îndeaproape*

pașii. Dar, spre amara mea deziluzie, dvs. nu l-ați recunoscut pe Mareșal în cărțile mele. Pot să consider că a eșuat tot ceea ce am încercat să fac? Cele ce vor urma, ne vor lămurii definitiv. Dvs nu l-ați recunoscut pe Mareșal și, mai cu seamă, nu-l socotiți credibil în cele mai esențiale acte ale sale. Dar acestea vin la rând.

Să trecem acum la «realitățile majore importante», cum le numiți dvs, și care sunt: *Atitudinea fostului rege pe timpul Rebeliunii Legionare; pe urmă, eliminarea de către Niculescu-Buzești a telegramii venite de la Stockholm, la 21 august (23 august în zorii zilei), pentru Mareșalul Antonescu, cu... acceptarea de către Stalin a condițiilor Mareșalului.*

Răspunzând acestor două «realități majore» și următoarelor, o voi face, stimate Domnule Barbul, ținând seama că nu mă adresez numai persoanei voastre, ci, prin persoana voastră, repet, Istoriei. De aceea mă voi strădui să înscriu răspunsurile mele în cele mai stricte realități, adică ale adevărului pe care, cu toată convingerea, cred că îl slujesc. Totodată, prin răspunsul meu, vă rog să considerați că nu intenționez să deschid o polemică cu dvs. Vă transmit numai convingerile mele bazate pe cele trăite la fața locului, în anume momente, cele văzute și aflate din surse directe.

Mai întâi, problema intervenției regale. Admițeți deci că o încercare de intervenție s-a produs. Ea nu s-a perfectat datorită Conducătorului, care a oprit pe Rege în drum și l-a înapoiat la Sinaia. Nu admițeți, în schimb, că Regele ar fi acționat sub imperiul unor sentimente pro-legionare. Nu pot să susțin aceasta. Am lansat o posibilitate, cunoscând, din gura fostului său director de studii de pe vremuri, că Regele, ca Voevod, a fost găsit cu portretul lui Codreanu în cărțile de studii. *Și el, ca și colegii săi.* Altceva nu am pe care să mă bizui în afirmația făcută. Dacă fostul suveran nu recunoaște aceasta, nu-mi rămâne decât să retractez afirmația. Dar atunci se naște întrebarea: Ce l-a determinat pe Rege să se azvârle în vâltoare? Era un risc foarte mare. De ce a făcut-o? Din sentimente pro-Antonescu?

În fond, problema poate să rămână nedeslegată, dar actul istoric nu poate fi negat: Regele a pornit la drum, țara fiind în plină anarhie. A fost categoric un act necugetat, care, din fericire, nu a avut vreo urmare.

Vine la rând grava problemă a *faimoasei telegrami fantomă*. Dvs afirmați categoric: *Acea telegramă nu a existat.* Eu nu pot să vin și să vă contrazic, zicând: Ba da, a existat! deoarece nici eu nu am văzut-o. Nu am văzut-o, dar am auzit de existența ei din gura Mareșalului, spus la proces textual: *«Se va ști cândva că eu am fixat ziua de 23 August în istorie. De ce nu mi s-a înmânat telegrama venită pe numele meu la Președinție cu aprobarea condițiilor de armistițiu cerute de mine și aprobate de Stalin, pe când eram închis în seiful Palatului?»* Cred că Mareșalul știa ce vorbea. El aflase de existența telegramii sau în captivitate sau la instrucție. Cert este că el a făcut această declarație la proces și eu am luat-o în seara aceleiași zile, din gura unei persoane de încredere, trimisă de mine să asiste la proces. Tot de la acea persoană dețin și «Ultimul Cuvânt» pe care l-am publicat în ambele cărți.

Deci, ca prim punct de susținere a existenței telegramii este chiar declarația Mareșalului.

Imediat după aceea, problema capătă contururi precise când, la interogarea martorilor, Mihai Antonescu întrebă pe Iuliu Maniu («Antonescu, Mareșalul României și războaiele de reîntregire», Ed.Nagard, p.500) următoarele:

M.A. - «Vă rog, dle Președinte, să întrebați pe Domnul Maniu dacă a primit, fie din partea Alianților, fie din partea Dnei Kollontay, modificarea formală a condițiilor de întoarcere a armelor împotriva Germaniei... Domnul Maniu afirmă că nu a comunicat domnului Mareșal modificarea condițiilor venite de la Stockholm, adică a Art.1, deoarece nu a mai avut timp.

I.M. - «...N-am comunicat fiindcă știam că domnul ministru Antonescu are legături cu D-na Kollontay și credeam că este foarte firesc ca atât cât știu eu, să fi știut și domnia sa».

Aceste două prime referințe la telegrama *fantomă* constituie documente cuprinse în stenograma procesului Mareșalului. Am știut de existența acelei telegrami nu numai din

zilele procesului, ci și mult înainte.

La înapoierea de la Olănești, când Mareșalul a plecat pe front (la 20 august 1944), eu, făcând parte din suită, am primit misiunea de a rămâne la Snagov până în zorii zilei de 21, când trebuia să primesc o mapă de la Externe (recte Mihai Antonescu), cu un conținut strict secret și foarte urgent.

Într-adevăr, în zorii zilei am primit mapa și am luat imediat drumul cu automobilul, la Bacău, unde, pe la orele 10, în aceeași dimineață, am predat mapa Mareșalului. Corespondența secretă și foarte urgentă, care era așteptată de la Stockholm, nu se afla în conținutul acelei mape. Acea corespondență a fost așteptată cu nerăbdare și în zilele de 21 și 22 august. Mareșalul a întrebat de mai multe ori Bucureștii despre acea corespondență. Era vorba de această telegramă contestată și *care a sosit la 23 august, în zorii zilei, la serviciul cifrului de la Externe* și predată lui Niculescu-Buzești, iar acesta se știe cui i-a predat-o.

Mult mai târziu, această telegramă apare în scrierile din Țară, referitoare la guvernarea Mareșalului. Astfel, în cartea lui Corneliu Leu, «Romanul unei zile mari», stă scris, la paginile 318-319:

«Grigore Niculescu-Buzești intră în cabinetul Regelui (dimineața de 23 august)...Mocioni-Stârcea îl întreabă precipitat: Ce-i cu telegrama? El instinctiv bagă mâna în buzunar, dar își dă seama că nu o mai are în buzunarul său, ci al lui Iuliu Maniu...».

Dar elucidarea mai completă o aflăm în cartea lui Aurel Simion, «Preliminariile insurjecției de la 23 august 1944». Acolo, la pagina 409 stă scris:

«...Spre sfârșitul lui mai, tratativele româno-sovietice au fost reactivate... La 29 mai 1944, Mihai Antonescu, prin intermediul lui Camil Dumitrescu, transmite ministrului Nanu instrucțiuni generale pentru stabilirea condițiilor unui armistițiu cu Simionov. Punctele principale sunt: Guvernul sovietic să acorde României dreptul de a rezolva problema trupelor germane din țară în termen de 15 zile... și alt punct principal, de a avea *rezervat un district în care trupele sovietice să nu pătrundă...* La 31 mai 1944, Simionov a comunicat răspunsul guvernului sovietic, *care respinge cererea română de a i se acorda un district rezervat autorităților românești...*».

Aurel Simion se oprește aici cu informațiile. Față de cele arătate mai înainte și ținând seama de declarațiile dvs., precum că «la începutul lunii iunie 1944, Româniilor primiseră răspunsul sovietic, prin care le acceptase propunerile și deci nu mai avea rost un alt răspuns de transmis la 23 august», rezultă clar următoarele: Este perfect exactă informația ce dați dvs referitor la tratative, cu excepția unei mici nepotriviri de dată. Ea nu este completă, deoarece nu ține seama că *Rușii nu erau de acord la acea dată cu păstrarea de către guvernul român, a unui district unde să nu pună piciorul trupele sovietice.*

Acordarea acestui ultim punct din condițiile Mareșalului a fost tocmai conținutul telegramii sustrate. Mareșalul obținuse câștig de cauză, așa cum încerc să demonstrez eu, tocmai datorită măsurilor luate pe front, la 22 august, de a scoate grosul forțelor române de sub efectul distrugător al manevrei sovietice. Văzând că Mareșalul își rezervă posibilitatea unei noi poziții de rezistență, de data aceasta «fortificată», Rușii cedează imediat și transmit acea telegramă, de existența căreia nu mai trebuie să ne îndoim. Și nu mai putem să ne îndoim, deoarece este declarată de însuși Mareșalul și confirmată de Mihai Antonescu și Iuliu Maniu, după cum s-a arătat. Ca un corolar, ea este enunțată de un scriitor și existența ei este confirmată de documente, în cartea lui Aurel Simion intitulată «Preliminarii».

Despre această telegramă mai putem afla, din nou, din gura lui Iuliu Maniu, la prima ședință a Consiliului de Miniștri a guvernului Sănătescu, la 15-16 septembrie 1944. El declară următoarele (stenograma ședinței):

- *Dl Iuliu Maniu:* ...În ce ne privește, avem distinse mărturii și documente din care reiese felul cum am pregătit noi armistițiul... *A avut niște tentacule!?!* și dl Mihai Antonescu, răspândite în mai multe părți ale Europei. Prin aceste tentacule dânsul a prins câte

ceva și a avut unele sugestii. Între altele a avut sugestia și i s-a pus în vedere că, dacă se va face armistițiul, *se va asigura o zonă neutră liberă*, în care să nu poată intra Alianții.

Am văzut eu, *Domnul Buzești are textul* (știm că era vorba de acea telegramă) și vă puteți închipui în ce situație ajungem noi, guvernul acesta, regimul acesta și *în special noi care am lucrat efectiv la pregătirea acestui armistițiu, când ni se va pune în față, mâine-poimâine, faptul că lui Antonescu i s-a promis de către dl Molotov o zonă neutră pe care noi nu o avem!* Pentru care motive nu interesează. Vă puteți închipui în ce situație rămânem noi. (Domnul Niculescu-Buzești dă citire textului telegramei conținând acel punct de vedere *privitor la recunoașterea unei zone libere*)».

Aici stenograma se oprește, dar noi știm că nu putea fi alta decât telegrama fantomă din 23 august, care a fost sustrasă și predată, prin Buzești, lui Iuliu Maniu.

Față de seria aceasta de date și acte oficiale, care menționează existența *telegramei fantome*, cred că orice argumentație în folosul convingerii, *precum că acea telegramă a existat*, ar fi de prisos.

Trecând acum la cel mai important punct al intervenției voastre, și anume la *«credința că Mareșalul ar fi dispus de o soluție miraculoasă pentru încheierea armistițiului»*, vă pot răspunde că el nu a putut dispune de o soluție miraculoasă, dar a dispus, la un moment oportun, de o *soluție judicioasă*, menită să obțină efectele cele mai sigure într-o situație primejdioasă. Toate măsurile luate se înscriau în regulile conducerii războiului. Ele, cel puțin pentru un militar, sunt singurele garante pentru reușita unei operații. Ele reprezentau o gândire, o hotărâre și o voință pusă în slujba unui scop: scoaterea țării dintr-o situație ce putea deveni catastrofală, în condiții acceptabile.

Dumneavoastră, Domnule Barbul, îmi acordați cu eleganță creditul de *«a fi fost de bună credință»*, atunci când socoteam că Mareșalul ar fi obținut un armistițiu în condiții mai bune, dar nu făceam alta decât *să iau credința mea - chiar sinceră fiind - drept realitate*.

Încercând să dau crezare acestei presupunerii, vin și mă întreb: Oare ordinul de retragere a grosurilor trupelor din Moldova și Basarabia, pe linia fortificată și scoaterea lor de sub efectul nimitor al manevrei de învăluire, nu era o realitate? Dar trimiterea mesajului cifrat, în dimineața de 23 august la Stockholm, prin care se comunica hotărârea României de a încheia armistițiu, nu era o realitate? *Dar sosirea telegramei cu pricina, nu era cea mai importantă realitate?* Dar declarațiile făcute de Mareșal doctorului Zilișteanu, din dimineața zilei de 23 august, că era hotărât pentru a termina războiul, nu erau o realitate? Dar declarațiile făcute de Mareșal lui Eugen Cristescu și generalului Piki Vasiliu, imediat după Consiliul de Miniștri de la Snagov, din dimineața de 23 august, nu erau tot realități? Dar convocarea lui Clodius la Președinție pentru după-amiaza aceleiași zile, nu era altă realitate? În fine, darea ordinului către trupele din Capitală și Valea Prahovei, pentru intrare în dispozitivul de luptă, pentru aceeași zi, la orele 19, nu era cea mai frapantă realitate?... Și atunci, mai poate fi vorba de *a-ți lua propria voință drept realitate?* Eu cred că nu.

Dar dvs, Domnule Barbul, mergeți mai departe, neacordând nici cel mai mic credit Mareșalului, ca înfăptuitor al aceluia act, prezentându-l ca pe un om *«care da din colț în colț»*. Cum apare el în fața celor care nu-l cunosc și care își alimentează închipuirea din legende și texte defăimătoare? Apare ca un ezitant, neîncrezător în forțele lui, nehotărât... Oare așa era Mareșalul Antonescu, mai ales în acel sfârșit de august? Să-mi dați voie să vă contrazic. Dvs nu ați stat lângă el, atunci. Nu v-am văzut nici la Olănești și nici pe front, în zilele de 20, 21 și 22 august 1944 și nici în ziua de 23 august. Nici când Mareșalul n-a fost mai grandios și mai ferm în hotărârile sale. Și dvs. veniți să spuneți că *«dădea din colț în colț»*. E trist, foarte trist Domnule Barbul, deoarece aceste cuvinte pornesc din gura unui foarte apropiat al său.

Ezitățile la care vă referiți s-au datorat evoluției situațiilor politice și militare, așteptându-se un moment favorabil. Când s-a ivit, s-a trecut la acțiune fără șovăire. Alții l-au împiedicat.

A considera că un armistițiu făcut după pregătiri clasice ar fi avut același rezultat cu cel făcut de Rege, este egal cu a acredita o uzurpare și a absolvi o crimă. Cu tot regretul, nu pot să admit aceasta când am trăit, mai ales, momentele prin care a trecut Țara după predarea

Regele Mihai I

Mareșalul Antonescu

fără condiții în mâinile inamicului. Nu mai încapă nici o îndoială că *Regele și camarila au vrut să scape de Mareșal în orice condiții*. Și au scăpat. Dar, scăpând de Mareșal, au scăpat și de guvernul său, exersat în conducere și autoritate de ani, neavând nimic în locul lui. Regele a trebuit să umble cu arcanul pentru a improviza un guvern. Însuși primul ministru nu vroia să primească postul. Faptul că I. Simionov, de la ambasada sovietică din Stockholm, declarase ministrului nostru, F. Nanu, că *«Am prefera să avem de-a face cu guvernul actual al României și suntem gata a-l ajuta să scape țara de Germani»*, arată neîndoielnic că Stalin avea nevoie de un guvern autoritar și de prestigiu ca acela al Mareșalului Antonescu și nu de o improvizație care nu putea să inspire încredere.

Și pentru ca să nu mai existe vreo îndoială că astfel au stat lucrurile, voi folosi declarațiile lui Iuliu Maniu, făcute în aceeași ședință a Consiliului de Miniștri din 16 septembrie 1944. Din acestea se va vedea cum inamicul nu a vrut să recunoască condițiile în care era dispus să semneze armistițiul cu Mareșalul Antonescu.

Iată ce declara Iuliu Maniu, în acel Consiliu:

«Iuliu Maniu: ...După semnarea acestui armistițiu, vedem o situație extem de gravă, în special pentru noi, care am lucrat atâta vreme spre a putea ajunge la acest scop, de a avea armistițiul, de acord cu Națiunile Unite. Condițiile pe care le-am stabilit noi erau neasemuit mai favorabile decât cele de acum și fiindcă eu am cutedat să recomand Partidului și Majestății Sale să facă acest armistițiu, mă doare foarte mult la ce am ajuns».

Din cele de mai sus rezultă că armistițiul a fost hotărât de Iuliu Maniu și *recomandat Regelui*, care nu avea decât să-l aprobe. Nimic nu mai rămăsese din oferta de ultimul minut făcută Mareșalului Antonescu, cu 20 de zile mai înainte, prin Gh. Brătianu.

Dar, să mergem mai departe:

«Iuliu Maniu: ...Dar ceea ce s-a stabilit la Cairo, nu au respectat domnii de la Moscova. Precizez că condițiile avute pentru armistițiu, când am sfătuit pe Majestatea sa, nu erau cele de astăzi... care, în multe privințe, seamănă cu o capitulare.»

Prin cele de mai sus, vedem cum Iuliu Maniu e silit să recunoască cum, în fond, *România a capitulat*, intrând sub rigorile unui dictat.

De asemenea, se definește mai clar rolul jucat de Rege: simplu executant al unui fapt reprobabil. În continuare, Iuliu Maniu declară:

«Iuliu Maniu:... la 24 august Uniunea Sovietică ne-a dat asigurări în scris, că va respecta cele șase puncte din convenția de armistițiu... Conducătorii oficiali ai Armatei sovietice au declarat, oficial și în convorbiri particulare, că *vin în România ca într-o țară ocupată*... Miniștrii noștri au trebuit să ceară audiență la comandantul sovietic, care mai întâi nu le-a acordat, iar apoi i-a ținut ore întregi să aștepte la ușa. Un amiral român s-a împușcat la Constanța din cauza gravelor umilinte ce i-au fost aduse... În ce privește că s-au făcut excese din partea unor soldați ruși, nu aș fi spus nimic... dar când însuși comandamentul suprem militar și unități organizate rusești fac acte inadmisibile, am protestat... Când sate de ale noastre sunt aprinse, când se prăpădesc averi de miliarde, când comandamentul militar rus nu a primit pe membrii guvernului și evacuează sate întregi, cu o armată care vine ca într-o țară ocupată și nu știe nimic despre condițiile de armistițiu... mi-a trebuit multă stăpânire în special mie, care am fost în centrul acestei lupte împotriva lui Carol II și Antonescu (!?) și *pentru a face politică alături de Uniunea Sovietică*, cu ani înainte...».

Ne vom opri din șirul acestor lungi văicăreli neputincioase, cu următorul și ultimul citat:

«Iuliu Maniu: ...Eu, pe Istorie nu pun mare temei, fiindcă sunt lucruri care trec peste vederile mele... Eu examinez faptele și judecata pe care o va avea națiunea română, în ce privește acțiunile mele, o voi accepta așa cum va fi. Conștiința mea mi-a spus să lucrez cum am lucrat...»

Acest extras prezentându-se singur, nu mai e nevoie de comentarii. Dar, totuși, nu ne vom putea opri de a ne arăta convingerea că situația *nu ar fi fost aceeași sub Mareșal!*

Istoria îi rămâne recunoscătoare memoriei lui Iuliu Maniu pentru sincera sa destăinuire și noi, la fel, pentru elucidarea problemei în discuție.

Trecând mai departe, dvs spuneți:

«*Crezând sincer că Ion Antonescu ar fi dispus de o formulă miraculoasă pentru armistițiu, încercă să facă și pe cititor să creadă același lucru*».

Mă voi opune acestei afirmații, deoarece ea merge la discreditarea cărților. Merge la discreditarea lor totală, lăsând la o parte faptul că sunt prezentat ca un om ce-și ia «proprile dorinți drept realități». Cu toate acestea, urmăresc intenționat și cu persuasiune, prin două cărți publicate, să induc și pe cititori în această gravă eroare, în care mă descoperiți pe mine. Dacă nu ați fi avut grijă să declarați că «*sunt sincer*», nimic nu l-ar fi împiedicat pe cel ce v-a ascultat, să nu mă considere drept un om orbit de sentimentele sale admirative față de Mareșalul Antonescu, dând o lovitură de grație celor două cărți.

În ce privește firul conducător în alcătuirea celor două cărți, adică: posedarea de către Mareșal a unei soluții miraculoase, pentru a scoate țara din război și că, dacă nu a aplicat-o, este că Regele și camarila l-au împiedicat, vă declar că acel fir conducător nu este al meu. El ar putea să vă aparțină, luându-l ca îndreptar expunerii Dumneavoastră.

Firul meu călăuzitor în memorialul acesta a fost urmărirea și darea la lumină a adevărului, în toate acțiunile eroului, din prima zi a guvernării până în ultima zi a vieții sale. Și, în subsidiar, prin darea la lumină a adevărului, am urmărit scoaterea în evidență a rolului unic pe care el l-a avut în opera de redresare morală și materială a Țării, după catastrofa gra-nițelor, rol pe care-l socotesc providențial.

Dar dacă vorbim de fire călăuzitoare, ele sunt mai multe în construcția acestor cărți. Fir călăuzitor în dovedirea că puterea i-a fost oferită sub formă imperativă și exclusivă, de

către Regele Carol II și nu luată prin forță. Fir călăuzitor pentru a dovedi că nu a adus pe legionari la conducere, pentru a-i compromite și a-i desființa și că ei, prin comportament, s-au autodesființat, cu toate stăruințele depuse de Conducător de a-i aduce pe calea rațiunii și ordinii. Fir călăuzitor pentru a dovedi că războiul l-a conceput până la frontiere și că, dacă a mers mai departe, a fost din cauza triplului șantaj: Ungaria, Bulgaria și Horia Sima, care ar fi intervenit la prima ezitare de a ceda solicitărilor de trupe române. Fir călăuzitor în a arăta că a întrevăzut înfrângerea Germaniei încă din 1942, și a deschis de atunci campania diplomatică de ieșire din război, pe mai multe canale, lăsând și opoziția să activeze sub protecția sa și cu sprijinul său. Fir călăuzitor în a arăta că era cel mai îndreptățit să facă armistițiul deoarece avea armata în mână, obținuse condițiile cele mai avantajoase, *era preferat de inamic* ca să trateze cu el și nu cu opoziția, găsisse momentul cel mai propice pentru trecerea la acțiune și luase toate măsurile impuse de situație pentru asigurarea unei schimbări de front cu cele mai puține riscuri. Și, în fine, fir călăuzitor în a arăta cum a fost împiedicat brutal să încheie armistițiul și cum a fost depozdat de toate măsurile luate de el, fără ca uzurpatorii să fi putut să le folosească decât în parte.

A ne referi doar la firul călăuzitor al capitolului Armistițiu, înseamnă a nu lua în seamă nimic din actele anterioare ale guvernării Mareșalului, concentrându-ne atenția doar asupra acestui capitol, spre a înlesni nesocotirea celorlalte elemente componente ale acțiunii de guvernare, oferindu-l pe Mareșal obiectivului criticii, depozdat de orice atribut potențial și prezentându-l ca pe un om sfârșit, care capitulase moralmente și aștepta cu resemnare să fie dat la o parte de orișicine, fie chiar de către generalul Sănătescu.

În definitiv, firul conducător al celor două cărți, dacă vreți să-l aflați -și este trist pentru mine că el nu a reieșit din însăși lectura cărților! - este înmănușarea lor într-o idee de fond, care a stăruit ca un leit-motiv, de la un capăt la altul al lor, și anume: *Ideea venirii, prin voința Destinului, în fruntea țării a omului predestinat să o salveze din situația dezastruoasă în care se afla, pentru a o duce la un liman liniștit și înșorit*. Pentru aceasta își măsurase forțele și întărise credința în izbândă. Sacrificiul ființei sale, pe care-l admisesse din momentul în care ieșise în fruntea Țării, era o cheazășie că nu va precupeți nici o sfortare pentru atingerea acestui scop. Cu această idee, ființa lui s-a identificat în eternitate, iar acțiunea lui rămasă îndreptar de comportament pentru neamul lui în viitor, pentru a merge neabătut pe calea menirii sale istorice, indiferent de vicisitudinile întâmplătoare. Sosise momentul ca neamul lui să-i vadă adevărata lui față și să-i cunoască întreg sacrificiul lui depus pe altarul Patriei, fără ezitare. Trecuseră prea mulți ani de necunoaștere, mistificare, blam și nedreptățire, pentru ca nici un glas, oricât de slab și de contestat ar fi fost, să nu încerce a revărsa cel puțin un fascicol din aureola de eroism și de martiraj, care a încununat fruntea acestui mare om, român și patriot. Aceasta s-a urmărit și nicidecum ceea ce vreți dvs să-i atribuiți.

Dar din ce în ce lucrurile devin și mai interesante. După ce se admite că Mareșalul ar fi avut o soluție pentru Armistițiu, imediat se revine declarându-se că *«a refuzat cu obstinație să treacă la fapte»*, iar totdeauna în fața obligațiilor de a face un act decisiv, *s-a retractat*. Deci, cu alte cuvinte, în mod meșteșugit și după un larg ocol, se revine la prima justificare a actului arestării, de data aceasta cu o autoritate renăscută, cum că Mareșalul *a refuzat cu obstinație* să facă Armistițiu și, în consecință, a fost arestat. *Quod erat demonstrandum!* Iată cum apare legitimă acțiunea Palatului: Acesta, pus în fața inerției Conducătorului, a acționat brutal și drept, dar sub imperiul necesității majore.

Zadarnice, deci, toate străduințele de a restabili adevărul și cu el dreptatea. *Palatul este repus în toate meritele lui și acționând cum a acționat, el a binemeritat de la Patrie*.

Cu mult regret și profundă dezamăgire, vă declar că rămân nezdruincinat în părerile mele, cum că Mareșalul, la 23 august, nu numai că era pregătit să încheie Armistițiul, prin toată gama măsurilor luate și expuse în cadrul acestei scrisori, după ce ele se aflau pe larg în cuprinsul celor două cărți, *dar era ferm hotărât să treacă la fapte*. Și această părere, dvs nu o puteți spulbera printr-o simplă afirmare, oricât ar fi ea de autoritară. Cred că în fața acestei imense răspunderi pe care v-o luați, acum, în ceasul al doisprezecilea al existenței celor care au trăit îndeaproape evenimentul, în fața posterității și a Istoriei, e imperios necesar să aduceți dovezi palpabile, care să arate în mod indubitabil precum că Mareșalul a refuzat cu obs-

Mareșalul Antonescu pe frontul antisovietic. Primul din stânga - George Magherescu

tinație și înainte și în ziua de 23 august, să treacă la fapte. Și atunci și numai atunci îmi voi revizui opinia. Până atunci, rămân neclintit în convingerile mele expuse în cele două cărți.

În ce privește «pecetluirea soartei României», aceasta era înfăptuită din momentul în care trupele sovietice pătrundeau singure pe teritoriul Țării, iar Aliații o abandonaseră 90 la sută. România nu mai putea să scape de comunism. Dar, în acțiunea de Armistițiu a Mareșalului, nu despre această salvare era vorba, ci de obținerea unor condițiuni cât mai avantajoase, pentru răsturnarea frontului și amânarea termenului fatal: comunizarea țării.

În ce privește «nehotărîrea de a trece la fapte» nu știu ce aș mai putea adăuga peste cele arătate în cărți, că Mareșalul nu mai ezitase un moment să treacă la fapte, atunci când condițiile deveniseră favorabile. Oare înșirarea întregii serii de măsuri luate pe teren, pe frontul Moldovei și cele luate în Cabinet în dimineața de 23 august, nu erau cea mai elocventă trecere la fapte? Ce ar mai fi trebuit să facă Mareșalul, pentru ca să vă determine pe dvs, Domnule Barbul, să conveniți că, într-adevăr, trecuse la fapte? Și ce fapte! Cu ele se va mândri atât istoria diplomației românești, cât mai ales Istoria Militară, acele acte devenind măsuri clasice în speță.

Aveți toată dreptatea când spuneți că Mareșalul a fost singurul om în stare să privească catastrofa în față, fără să dezerteze. Se știa învins, evident, dar nu a capitulat. A căutat să iasă, deși învins, cu fruntea sus, din conflict și reușise. Dar ceea ce inamicii săi ireductibili îi recunoscuseră, României lui, pentru care lupta să-i apere, nu. Și l-au prins și predat trofeu mai întâi la comuniști, apoi la Ruși, accelerând procesul de comunizare la maximum. Din momentul în care Regele a numit interimar la Justiție pe Lucrețiu Pătrășcanu, România a făcut primul pas larg în comunism! Și asta chiar din noaptea de 23 august. Restul a urmat ca o avalanșă.

Ori, în fața acestei desfășurări de evenimente, să-mi fie îngăduit să cred că cel puțin acest lucru nu s-ar fi produs în cazul Armistițiului făcut de Mareșal. Și nu s-ar fi produs, deoarece guvernul Mareșalului era complet și avea titular la Justiție. Este indiscutabil că alunecarea țării spre comunism era o axiomă, mai ales după intrarea Rușilor în Țară. În mod cert, Mareșalul nu ar fi putut împiedica această lunecare forțată. Cel puțin o temporiza până la finele războiului. După aceea, rămânea de văzut. Mareșalul ar fi putut căpăta un statut asemănător cu al lui Mannerheim.

Fiind cunoscut că toate condițiile fixate cu sovieticii, de către Mareșal, au căzut o dată cu arestarea lui și noul guvern a trebuit să se mulțumească cu o *capitulare*, fapt recunoscut în ședința Consiliului de Miniștri din 16 septembrie 1944 și oricât Rușii nu s-ar fi *gândit să respecte acele condiții*, ceea ce ar fi diferențiat armistițiul făcut de Mareșal de cel al Regelui, ar fi fost că *nu ar fi existat punctul 16 din convenție referitor la arestarea responsabililor de cooperare cu Germanii și a introduce clauza «criminalilor de război»*. Și nu ar fi putut exista, deoarece Stalin, prin Molotov, intervenise la Aliți pentru scoaterea României de sub acea formulă nefericită: *Unconditional surrender* și a acceptat să stea de vorbă cu guvernul Mareșalului, pe care el, Stalin, îl considera ca singura formație cu care se putea sta de vorbă. O dată armistițiul încheiat de Mareșal, cum se putea oare pune problema «criminalilor de război»? Și aceasta, deoarece Stalin considerase pe Mareșal reprezentant al poporului și că el lucrase în asentimentul poporului. Îi legitimase acțiunea, deși Stalin nu putea trece cu vederea cum că Mareșalul îndrăsnise să revendice Basarabia și nordul Bucovinei, socotit de el ca aparținând pe vecie imperiului moscovit. Dar asta urma la timpul potrivit. Momentan, raporturile ar fi putut să fie normale.

Faptul de a fi prezentat acțiunile, așa cum ele s-au petrecut, nu înseamnă deloc că s-a urmărit să se arate că Mareșalul ar fi reușit să facă armistițiul în condițiuni mai bune decât complotiștii, deoarece asta reiese de la sine.

Acțiunea Mareșalului fiind cunoscută, întrebarea care se pune este de a se cunoaște și faptele, și măsurile luate de complotiști în vederea obținerii unui armistițiu mai avantajos. În afară de schimbul de telegrame cu Aliții și întrunirile conspirative (sub oblăduirea Siguranței), pentru luarea măsurilor de prindere a Mareșalului, nici una. Unde a fost contactul preliminar cu inamicul, tratativele cu condițiile impuse? Unde au fost ordinele date trupelor angajate într-o bătălie în curs de desfășurare? Cine a luat marea hotărâre de retragere pe linia fortificată? Unde au fost măsurile pregătitoare pentru neutralizarea trupelor germane? Nu au existat. În afara măsurilor de a-l atrage în cursă pe Mareșal, nu a fost luată nici o altă măsură, *deoarece toate măsurile erau luate deja de către Mareșal și complotiștii nu au avut decât să-și însușească efectele acelor măsuri, iar în rest să improvizeze. Capitulara fără condiții a fost singura măsură luată de conspiratori*. În aceste condiții mai poate fi vorba de o comparație dintre rezultatul pe care l-ar fi obținut Mareșalul, dacă era lăsat să facă armistițiul și cel obținut de complotiști?

Pe lângă rezultatele pe care le cunoaștem, deoarece le-am trăit pe pielea noastră, armistițiul făcut de conspiratori l-a mai avut și pe acela de a fi produs stupeoare în tabăra inamică! În timp ce guvernul sovietic declarase răspicat că înțelege să *trateze cu guvernul Mareșalului Antonescu*, cu care duce tratative de la egal la egal, Mareșalul fiind scos din acea formulă fatală (*Unconditional surrender*) și în momentul în care îi trimite, pe numele său, telegrama cu aprobarea punctului rămas în suspensie la tratativele din mai 1944, *exact în acel moment Mareșalul este arestat* și guvernul lui înlocuit cu un guvern improvizat. Cum va fi primit Stalin și Molotov această știre? Nu ne-ar fi deloc greu de știut, dacă ne-am situa în locul lor. E de admis că au primit acea știre cu consternare și desconsiderare totală pentru noul guvern și pentru țară. Dovada este felul cum ne-au tratat după capitulara fără condiții. A trebuit ca Armata să salveze situația, împinsă de instinctul ei național, să se salveze pe sine în mare parte de la prizonieratul care o aștepta și din inițiativă proprie, să se așeze pe direcția Nordul Transilvaniei, vizând reîntregirea atât de scumpă Mareșalului Antonescu. Și atunci, cum poate exista vreun termen de comparație între ce ar fi rezultat din armistițiul făcut de către Mareșal și cel făcut de către complotiști? Nu poate exista niciunul.

În încercarea de a trage un semn de egalitate între opțiunea Mareșalului și aceea a Pala-

tului, în ce privește armistițiul, folosiți ca argument situația generală a frontului, în august 1944, spunând:

«Sovieticii câștigaseră virtual războiul, iar România era la discreția lor. Nici Mareșalul, nici Regele, nici partidele politice nu mai erau în măsură să o salveze ori ce ar fi făcut. România nu ar fi rezistat...»

Dar oare în 23 august, se mai pune problema cine erau învingătorii, când Mareșalul declarase - chiar dvs afirmați în «Memorial Antonescu» - că Mareșalul, la înapoierea de la Hitler, în noiembrie 1942, cu 10 zile înainte de declanșarea mării contraofensive sovietice de la Don: «*Germania a pierdut războiul. Acuma se pune problema să nu pierdem războiul nostru*». Mai multă clarviziune decât aceasta mai e posibilă? Dar la 23 august, se mai pune problema unei rezistențe din partea României, când am văzut cum toate condițiile încheierii unui armistițiu fuseseră îndeplinite? În ce privește salvarea României în acele momente, în concepția Mareșalului, se reducea la ieșirea din alianța cu Germania și la trecerea de partea sovietelor, fără să lase prea mulți fulgi. Sigur că Rușii erau victorioși, iar soarta României pecetluită în ceea ce privește viitorul ei. Lumea Mareșalului era condamnată irevocabil la pieire, atunci când Aliții au refuzat să vină lângă ea. Dar modalitatea acestei dispariții trebuia să se petreacă prin șocuri cât mai atenuate. Pentru asta lupta Mareșalul. Și el ar fi reușit să facă această luare de contact mai lesnicioasă. La asta se rezuma concepția Mareșalului în ceea ce privește actul de la 23 august.

În ceea ce privește rezistența, și aceasta era prevăzută prin ocuparea poziției fortificate. Dar nu se mai pune în discuție, deoarece Rușii cedaseră și semnaseră convenția cu condițiile Mareșalului.

Dar lucrul interesant ce apare din cele declarate mai înainte, este că dvs admiteți că și Mareșalul era socotit printre cei ce încercau să salveze țara la 23 august. Atunci, cum rămâne cu «darea din colț în colț», cu «obstinarea când trebuia să treacă la fapte», cu «retractarea și la 23 august»?

De altfel, oscilația aceasta între atitudini diametral opuse și anume, când Mareșalul este admis că *avea o soluție pentru Armistițiu*, deci era gata să-l facă și când Mareșalul *se retracta în fața trecerii la fapte*, lasă impresia că nu Mareșalul ar fi fost acela care «dădea din colț în colț», ci complotiștii, astăzi văzându-se descoperiți și puși față în față cu propria lor faptă abominabilă, «*dau din colț în colț*», căutând să revină la prima variantă a motivării actului lor: refuzul Mareșalului de a încheia Armistițiul, complimentând-o cu una recentă, și anume: *Ori Mareșalul, ori Palatul, ori și ce ar fi făcut nu mai puteau salva România*. În felul acesta se încearcă a se trage cu buretele peste trecut, rezultând că România nu mai avea nevoie să fie călăuzită de un guvern responsabil, deoarece soarta ei fusese pecetluită. Dar soarta României fusese pecetluită atunci când Aliții ne-au predat pe mâna Rușilor și nicicum prin încheierea armistițiului, după toate regulile convenționale. Prin acest armistițiu, prin condițiile puse și aprobate de inamic, Mareșalul urmărise nu să schimbe soarta României pe care, după cum declarați: «În realitate, Ion Antonescu înțelesese că Anglo-Americanii ne sacrificaseră fără ezitare scopului militar... fiind singurul capabil să privească adevărul în față...» El urmărise să amelioreze pe cât putea, în situația de învins, această soartă.

Dar, să admitem, prin absurd, că Armistițiul sub Mareșal ori sub complotiști nu ar fi schimbat soarta țării. Rămân uimit, Domnule Barbul, să aud cuvintele acestea pornind din gura dvs. Ele era potrivite unui Mocioni-Stârcea, Ioanițiu, generalului Aldea sau colonelului Emilian Ionescu, dacă ar mai fi trăit! Ei aveau de apărut propria lor faptă, propriul lor prestigiu și, în definitiv, persoana lor. Dar Dumneavoastră? Să-mi fie dat să aud din gura dvs cuvinte ca acestea: «*sub avalanșa evenimentelor Mareșalul a dat din colț în colț*» sau «*a refuzat cu obstinare să treacă la fapte*» sau «*s-a retractat întotdeauna în fața obligației de a trece la fapte*» și mai departe, «a făcut-o și la 23 august», este egal cu a fi dat un vot de blam Mareșalului. Aceasta ar fi comparabil cu pierderea definitivă a unui proces istoric ajuns la Casație. Dvs vreți să vă situați astfel în postura de «casație», iar verdictul dvs să fie definitiv și condamnător.

Pe frontul antisovietic. De la stânga la dreapta: George Magherescu, Ion Antonescu, Radu Davidescu și un general german.

Dacă sufletul nemuritor al Mareșalului Antonescu, aflat undeva în înaltul cerului românesc, ar fi captat, prin antenele transcendenței sale, cuvintele dvs, am fi putut vedea figura lui îndurerată și auzi spunând: *Et tu mi fili Brute!*

Dar lăsând deoparte transcendentul de care, de altfel, supraviețuitorii acelor evenimente se apropie cu pași mari, și să revenim la cele petrecute pe pământ, în oropsita Capitală a României, în după-amiaza lui 23 august 1944.

Trăgând semnul egalității între acțiunea Mareșalului, stinsă în embrion prin actul brutal de la Palat, nu aveți nimic de spus nici asupra acestui act? Oare și peste aceasta sunteți pregătit a trage cu buretele? Nici un cuvânt asupra faptului că o adversitate cruntă și nemi-lasă se declanșase asupra singurului om care lupta cu adevărat pentru redresarea corăbiei Neamului pe linia de plutire? Nici un cuvânt despre omul hăituit de dulăii regali ca o fiară, când el lucra la lumina zilei pentru binele tuturor. Și în primul rând, al Regelui? Nici un cuvânt despre faptul că s-a procedat prin a se smulge cu forța puterea din *mâinile unui om care o oferise până în ultimul moment altora, iar aceștia refuzaseră pentru a obține meritul de a i-o fi smuls cu forța!* Vedeți ce paradox?

Nici un cuvânt despre felul cum e tratat și umilit în cel mai înalt grad prin maniera arestării; cum e închis în safe și părăsit în paza unui gradat? Cum înșivă dvs ați mărturisit, *cât de greu v-a venit să primiți ingrata misiune de a merge spre a-l determina să-și dea demi-*

sia în scris? Apoi, predarea la comuniști, la inamic, Procesul, Sentința, Execuția? Toate acestea la dvs sunt trecute sub vălul uitării, după ce peste faptele anterioare trecuserăți vălul egalizării. Nici un ecou să nu fi trezit în sufletul vostru drama shakespeareiană trăită de omul acesta și sfârșită ca într-o tragedie antică? Nici drama soției sale nu v-a tulburat? Și o cunoscuserăți atâta de bine, iar mama dvs s-a bucurat larg de prietenia intimă și de ospitalitatea acelei femei! Pe mine, personal, mă uimește și mă întristează profund. Și dumneavoastră ați fost un copil al casei!

Stimate Domnule Barbul,

În concluzie, prin declarațiile dvs de la Radio Europa Liberă, în emisiunea din 10 decembrie 1986, ați nedreptățit profund pe Mareșalul Antonescu, deposedându-l în mod arbitrar de cele mai caracteristice calități ale personalității sale: probitatea sufletească, voința neînfrântă, hotărârea promptă și curajoasă, perseverența și constanța în hotărârile luate, spirit de jertfă și patriotism înalt. Îi rezervați calificativul omului de caracter. Nu este de-ajuns. Prea multe i-ați tăgăduit spre a mai îndrepta ceva. Eu nu pot să vă răspund decât repetând pe scurt cele expuse mai înainte și anume că: *Mareșalul nu a dat din colț în colț înainte de 23 august*. El a temporizat lăsând timp Aliaților să se răzgândească, pentru a veni lângă el și pentru a aștepta o situație favorabilă sub aspectul frontului. *Mareșalul nu a refuzat cu obstinație să treacă la fapte*, ci a trecut la împlinirea faptelor potrivite situației date. Cu acele fapte, Istoria diplomației românești, cât și Istoria Militară se vor împodobi, făcându-și un merit deosebit prin timpuri. *Când trebuia să treacă la fapte*, dvs spuneți că *totdeauna s-a retractat*. A făcut-o, uneori, pentru a aștepta momentul prielnic. Cum bine ați spus, politicienii dădeau soluții, dar le era ușor, căci nu aveau nici o răspundere. Dar el? Răspunderi cât nu poți să le numeri! În fața Țării, în fața Europei... și la toate aceste răspunderi, trebuia să dea soluții și să urmărească executarea lor și obținerea rezultatelor scontate. Lăsând răspunderile față de Țară la o parte, dar el își mai luase asupra lui, din străfunduri atavice, o misiune europeană: *a sta cu Țara, stavilă la răsărit pentru a închide drumul năvălirilor spre Sud-Estul Europei și centrul ei*. Toate aceste opțiuni, una mai importantă ca alta, au solicitat omul la paroxismul capacității sale intelectuale, morale și fizice. El a reușit să facă față cu succes tuturor acestor solicitări în condițiuni optime. Toate acestea au constituit cea mai puternică dramă pe care a trăit-o acest om. El a căzut cu fața la inamic, atacat din spate de cei pe care-i apăra, nu ca un învins, ci căutând să salveze onoarea și interesele țării.

Mareșalul «nu s-a retractat la 23 august», cum spuneți dvs, ca ultim argument. La 23 august alții s-au retractat, atrăgându-l într-o capcană ignobilă, care va constitui totdeauna o rușine nemaipomenită pentru cei ce au înfăptuit-o.

Mareșalul a fost acela care a *pus bazele legăturilor cu Uniunea Sovietică*. Stalin l-a preferat pe el politicienilor. Tot el obținuse de la Stalin *recunoașterea Transilvaniei de Nord, un teritoriu suveran*, ca și *termenul de 15 zile pentru liberarea teritoriului*. Aceste condițiuni numai Mareșalul le obținuse. Uzurpatorilor le-au fost retrase, după cum s-a arătat. Acesta era armistițiul obținut de către Mareșal, *pierdut în mare parte prin acțiunea complotiștilor*.

Mareșalul Antonescu dispărând, a lăsat în urma lui o dâră de lumină strălucitoare, pe care Neamul lui va trebui să meargă ca să viețuiască în demnitate și onoare.

Ar fi mare păcat ca, prin acțiunea dvs, să adumbriți această dâră de lumină. Oricum, el a intrat senin în nemurirea românească!

Stimate Domnule Barbul,

M-am ostenit scriindu-vă această lungă scrisoare și v-am ostenit și pe dvs, dacă ați avut curiozitatea și interesul să o parcurgeți până la sfârșit. V-am scris-o ca singurului supraviețuitor al acelor evenimente epocale, și care a trăit în mijlocul lor și în imediata apropiere a omului providențial, Mareșalul Antonescu. Trebuie să vă mărturisesc că, scriind cele două cărți, mi-am făcut iluzii că *cel puțin în dvs* voi găsi un sprijinitor. Nu m-am așteptat la ostilitatea declanșată la apariția volumului «În serviciul Mareșalului». Dar se pare că această ostilitate

s-a intensificat cu prilejul apariției volumului editat la Nagard. În ce privește presupunerea pe care o faceți, precum că varianta Nagard ar avea drept scop «să-i împartă pe Români în două tabere ostile», vreau să vă întăresc acum, la sfârșit, absolvirea mea de asemenea intenții, declarându-vă că *sunt și rămân cu totul străin de asemenea mașinații politicianiste*. Nu știu și nu cred că dl profesor Drăgan, pe care îl cunosc ca pe o adevărată personalitate, un mare patriot, în exprimarea convingerilor sale, să fi urmărit acest scop. Totuși, sunt obligat să afirm că, în concepția mea generală expusă în cele două lucrări, apărute *din forță majoră* în condiții improprii, nu a existat această idee pe care le-o atribuiți. Dacă e vorba de aceasta, atunci ideea ce a stat la baza lor a fost aceea a *Unirii și nu a dezbinării Românilor de pretutindeni*. Aceasta a fost speranța mea, marea mea speranță, ca toți Românii, mai ales cei din afara granițelor (cei dinăuntru nu cunosc cărțile), să se unească în jurul ideii în care s-a transformat ființa Mareșalului, și anume *ideea interesului național, concretizat prin reînsuflețirea idealului milenar al României, de a reveni în granițele ei firești, ciuntite vremelnice*. Asta a fost lupta Mareșalului. Pentru această idee el s-a lăsat jertfit.

Cât de regretabil apare neacordarea vreunei atenții sesizării făcute de tânărul istoric american, Larry Watts, în prefața volumului II al cărții «În serviciul Mareșalului», asupra dezunirii care a măcinat steril forțele suflatești ale politicienilor Țării și apelul lansat de el, pentru unirea tuturor în interesul Patriei, al Neamului!

Gândul meu, iluzia mea spulberată atât de trist, a fost că odată Mareșalul prezentat în adevărata lui înfățișare, va avea darul să înmănuceze toate energiile românești aflate în înstrăinare și toți cu simțiri românești, fără deosebire, *să-și călăuzească pașii spre slujirea intereselor supreme ale Patriei și Neamului, după exemplul său, care a pactizat și cu dușmanii, atunci când interesele Patriei i-au cerut-o*.

Eu nu pot crede că dl profesor Drăgan a putut să rămână străin de aceste simțiri românești, căutând să ducă o acțiune de învrăjbită cu urmări negative.

Trecând mai departe, am constatat că seria deziluziilor mele nu se încheie.

Cu nespuse de mare regret constat că dvs nu ați recunoscut în portretul Mareșalului, așa cum l-am înfățișat eu, pe adevăratul Mareșal. Se prea poate ca eu să-l fi idealizat uneori, dar această idealizare a rezultat din întreaga sa activitate, din întregul său comportament, care a atins superlativul. Și, spre întărirea acestei idei, am luat mărturie «faptele, gândurile, simțămintele» care l-au ridicat la rangul de erou, comparabil cu eroii lui Plutarch. Portretul făcut de mine este încălzit de focul unei admirații profunde. E normal ca să existe mai multe unghiuri de vedere la alcătuirea unui portret, dar sunt obligatorii trăsăturile fundamentale. Rămâne acum ca fiecare dintre noi să cumpănească și să vadă de partea cui este realitatea. Care este adevăratul Mareșal Antonescu? Acela pe care m-am străduit eu să-l prezint posterității, împodobit cu însușirile sale de netăgăduit, sau acela al dvs, în care sunt estompe sau desființate acele trăsături?!

Încheind această lungă scrisoare, revin o clipă la acea diferență remarcată de dvs prin comparația celor două cărți: «În serviciul Mareșalului» și «Antonescu, Mareșalul României și războaiele de reîntregire». Din cuprinsul expunerii, cred că s-a desprins cu claritate conturul opiniilor mele și acela al opiniilor coautorului cărții apărute în editura Nagard. Văzând cum înclinați să acoperiți pe ex Regele Mihai, vă rog să-mi permiteți a folosi drept final un caz istoric petrecut pe vremuri într-o țară îndepărtată.

Când Thomas Becket, episcop de Canterbury, fost cancelar al Regelui Henric II al Angliei și intim prieten al acestuia, a fost asasinat de către un grup de gentilomi din anturajul regelui, străpungându-l cu spadele, pe când acesta, în odăjdii, oficia în altar, asasinare comisă fără știrea sau îndemnul regelui, acesta, deși neștiutor, s-a simțit autorul moral al crimei. Pentru a-și potoli chinurile suflatești și ale conștiinței, s-a dus pe ascuns la mormântul aceluia și, îngenunchind, a pus să fie flagelat. După aceea l-a sanctificat pe Becket...

Și Mareșalul Antonescu a fost asasinat, mai întâi în ființa sa morală, tot într-o catedrală a neamului - Palatul Regal - fiind și el tot în odăjdii (uniforma de mareșal cu insigna vitejiei neamului prinsă la pieptul tunicii, crucea Mihai Viteazul) și tot în timpul oficerii unei slujbe, care nu era alta decât acțiunea de scoatere a Țării din situația de impas în care se afla, premergătoare unui dezastru.

Diferența dintre primul caz și al doilea, constă însă în aceea că, pe când în cazul Becket, regele Henric al Angliei nu era amestecat în făptuirea crimei, în cazul Mareșalului Antonescu însuși Regele a dat ordinul de arestare și peste doi ani și-a pus semnătura pe sentința de condamnare la moarte a acestuia.

Regele Angliei, deși neimplicat în crimă, a simțit nevoia unei ispășiri prin flagelare și apoi prin sanctificarea victimei. Ex Regele Mihai I al României nici după trecerea a patruzeci de ani și mai bine, nu a schițat nici cel mai mic semn de căință, etalându-și fapta ca pe un merit excepțional, la nivelul unui act eroic.

În acest consens, termin această scrisoare.

Antrenat prea mult în apărarea punctului meu de vedere, vă rog să-mi scuzați unele accente de sinceritate poate prea aspre, dar făcute spre a sluji până la sfârșitul vieții o idee, un adevăr, o convingere.

Totodată, vreau să vă mulțumesc cu recunoștință pentru creditul moral ce mi l-ați acordat în mod spontan și pe care am căutat, în cuprinsul acestei scrisori, să vi-l întăresc.

În ceea ce privește propunerea întrunirii în cadrul unei mese rotunde, pentru încercarea de a stabili adevărul privitor la guvernarea Mareșalului Antonescu, găsesc că ideea este interesantă. Dacă această masă s-ar întruni în spiritul cuvintelor Mareșalului: «*Dați Istoriei adevărul întreg și nu faceți față situației de moment*», ar fi cât se poate de binevenită în ceasul al doisprezecelea.

Odată reuniți acolo, fiecare cu convingerile lui și cu participările lui la evenimente și având ca îndreptar îndemnul Mareșalului «*să fim oameni, să fim drepti și să recunoaștem că pe deasupra ambițiilor, intrigilor și urilor este PATRIA, este VEȘNICIA NEAMULUI și că acolo trebuie să ne întâlnim totdeauna, chiar dacă nu ne înțelegem de fiecare dată*», s-ar putea să se ajungă la stabilirea unui adevăr consfințit de ISTORIE. Ar fi singura ocazie ca Memoria Mareșalului Antonescu să fie repusă la înaltul ei loc de cinste, în Panteonul Românesc.

Al Dumneavoastră, cu alese sentimente de prețuire și amintiri neșterse ale vremurilor eroice trăite în preajma unui mare Român, mare caracter și european,

Lt.Col (r) GEORGE MAGHĒRESCU

ÎMPOTRIVA INGRATITUDINII

RĂSPUNS LA COMENTARIUL DLUI GEORGE BARBUL
SUSȚINUT LA POSTUL DE RADIO EUROPA LIBERĂ

În decembrie 1986, redacția română a postului de radio «Europa Liberă» a revenit asupra volumului *Antonescu, Mareșalul României și războaiele de reîntregire*, comentariul ei fiind asigurat, de data aceasta, de Dl George Barbul, autorul primei monografii postbelice a conducătorului statului român dintre anii 1940-1944. Trebuie să înțelegem că tratamentul inițial la care a fost supusă lucrarea noastră, datorat dlui Vlad Georgescu, nu a avut efectul și ecoul scontat? Tot ce se poate. Oricum, îl socotim pe dl George Barbul, ca martor ocular al evenimentelor, întru totul calificat să emită observații dintre cele mai pertinente asupra subiectului în discuție și prin cele ce urmează nu dorim să angajăm o polemică, ci să punem la punct o sumă de lucruri lovite de neclaritate.

Asemănările sau deosebiriile dintre volumul nostru și cele tipărite de Larry Watts nu au nici un fel de legătură cu fondul problemei și nici nu insistăm în a le explica sau justifica. Bibliogarfia lucrărilor dedicate Mareșalului Ion Antonescu, în care preopinutul nostru de astăzi a înscris unul dintre primele titluri, este atât de restrânsă, încât o carte în plus, mai completă, mai concisă și cu implicații mai largi, nu e cazul să deranjeze pe cineva.

Dimpotrivă, nouă ni se pare cu totul suspectă absolvirea lui Mihai I de vinovăția pentru dezastrul în care a împins România. «Desigur, cartea i-a fost cerută - afirmă Dl George Barbul cu privire la subsemnatul - de prietenii săi de la București, care au considerat insuficient atacul împotriva Regelui în cartea lui Larry Watts». Însă opinia Domniei sale ni se pare azardată de tot, emisă în condițiile necunoașterii adevăratei reacții stărnite de carte în România. Dealtfel, «prietenii» de la București se confruntă la ora aceasta cu chestiuni mult mai grave, de nerezolvat prin polemici mai mult sau mai puțin cordiale cu un rege căzut pentru totdeauna din tron, pe deasupra defunct în ordinea morală a lucrurilor. Oare să nu știe dl Barbu că abdicarea lui Mihai I a fost rezultatul unei târguieli dintre cele mai penibile, despre termenii căreia nici el și nici partenerii săi de tranzacție nu au absolut nici un interes să divulge detalii care i-ar compromite în fața istoriei?

Mihai Antonescu nu este atacat în carte de subsemnatul, ci de dl colonel Magherescu, convingerile sale referitoare la persoana vicepreședintelui Consiliului de Miniștri fiind comune mai tuturor militarilor epocii. Ele sunt aproape identice cu acelea ale generalului Ion Gheorghe, fostul ministru român la Berlin, expuse în cartea dedicată drumului României spre statutul de stat satelit, împotriva căreia nu am auzit ca dl Barbu să fi ridicat vreun protest. Noi am transcris aceste convingeri ca pe un document uman și istoric și, la timpul potrivit, vom exprima o poziție strict personală despre cât adevăr considerăm că se află în ele.

În sfârșit, dl Barbul ajunge și la telegrama sovietică primită de Mareșal în ajunul înlăturării sale, îndoindu-se că ar fi existat. Nu-i putem oferi decât același răspuns oferit și dlui Nicolae Băciu, care împărtășește aceeași părere. Am produs documentul care ne întemeiază în credința că telegrama rusească de acceptare a condițiilor românești, din 3 iunie 1944, a fost citită defectuos. Dimpotrivă, telegrama din august, rezumată de Grigore Niculescu-Buzești într-un mesaj adresat Alianților imediat după răsturnarea lui Ion Antonescu, lămurirea multe lucruri, lăsate în suspensie și în vag de aceea din iunie.

Argumentele dlui George Barbul se dezvoltă pe substratul unei confuzii cu privire la natura ca atare a soluției Mareșalului de izbăvire a României de urgența războiului. Suntem de acord cu afirmația că Mareșalul Ion Antonescu a înțeles că România fusese sacrificată pe eșichierul intereselor strategice divergente ale Alianților. De asemenea, suntem de acord că pe Americani și pe Britanici nu îi interesa salvarea națiunii române și că acest adevăr se limpezea la București până la transparență. Dar Mareșalul Ion Antonescu nu a acceptat destinul unui învins.

Ceea ce nu realizează dl George Barbul este că soluția «miraculoasă» nu era de natură politică, ci de ordin strict militar. Era mai aspră, mai bărbătească, dar în nici un caz nu era

mai riscantă decât acțiunea de a livra România legată în brațele molohului bolșevic. Într-adevăr, soluția Mareșalului Ion Antonescu cerea o puternică încordare a forțelor, abnegație și mari sacrificii, dar nu mai mari și mai dureroase decât cele rezultate din aplicarea soluției scandaloase a unui rege inconștient.

Linia fortificată Focșani-Nămoloasa-Brăila nu avea nici o asemănare cu atât de celebra înghetare a ministrului francez Maginot, inefficientă în viziune strategică și inutilă din punct de vedere tactic, cum de altfel s-a dovedit. Valul de apărare dintre curbura Carpaților și Dunărea maritimă începuse să fie construit încă din anul 1882, sub conducerea generalului belgian Alexis Brialmont și a generalului român Ion Culcer, absolvent al politehnicii militare de la Fontainebleau. Trei generații de geniști români au întărit-o continuu, timp de peste o jumătate de veac, fiind considerată o investiție militară fundamentală pentru o națiune care odată cu un război putea să piardă și dreptul ei la o viață de stat proprie. Nu întâmplător, putea fi apărată și dinspre nord, cum s-a întâmplat în primul război mondial, și dinspre sud, cum era pregătită să funcționeze în vara lui '44. Pe această linie s-a decis Mareșalul Ion Antonescu să-i oprească pe Ruși, ceea ce era temerar, dar nu imposibil.

Cine cunoaște cu adevărat istoria ultimului mare război știe că toate ofensivele rusești își epuizau suflul după maximum 200-250 km. Așa s-a întâmplat și la Moscova, și la Stalin-grad, și pe Don, și la Kursk, și pe Nipru. Ajunse pe ultimul aliniament al instalării lor, dezorganizate și decimate de contraloviturile Wehrmachtului, armatele sovietice așteptau luni în șir să-și completeze efectivele și logistica, din cauza stării precare a comunicațiilor rămase în spate. Nici ofensiva pornită de pe Nistru și din Nordul Moldovei, la 19 august 1944, nu ar fi avut vreo șansă să penetreze mai adânc decât altele.

Pe linia Focșani-Nămoloasa-Brăila, rărite și istovite de luptele purtate de Armatele 6 și 8 germane, trupele rusești trebuiau obligat să-și oprească înaintarea, spre a-și pregăti noul salt înainte, în conformitate cu un scenariu deja cunoscut. Fără îndoială, iarna i-ar fi prins pe sovietici împotmoliți între Dunărea maritimă și curbura Carpaților, iar consecințele ar fi fost dintre cele mai dure. În ceea ce îi privea, Berlinul, Boemia, fosta Austrie și părți mai importante decât teritoriul de astăzi al Republicii Federale a Germaniei ar fi fost pierdute definitiv.

Desigur, ar fi o iluzie să se creadă că pe linia Focșani-Nămoloasa-Brăila se putea rezista infinit. Dar prin cât se putea rezista se salva o parte considerabilă din Europa. Cu alte cuvinte, pentru Stalin era mai rentabil să cedeze insistențelor unui militar înăpățanat și să-și dirijeze armatele prin pasurile Carpaților Orientali, renunțând la cotoșirea Dobrogei, a Munteniei, a Olteniei și poate chiar a Banatului. Teritoriul liber pretins de Români pe parcursul tratativei de la Stockholm devenea un fapt împlinit prin puterea armelor și nu prin pomana unui învingător arogant.

De ce n-ar fi fost valabil un asemenea triumf al Mareșalului Ion Antonescu, limitat, însă decisiv, dl Barbul nu ne explică. Confuzia de planuri îl împiedică să vadă natura militară a soluției impasului României aceluși timp. De fapt, aceeași eroare bântuie mai toată memorialistica emigrației române, exceptând-o pe aceea scrisă de militari. Prin depășirea ei, istoriografia românească va săvârși cu certitudine un mare pas înainte și un mare erou al Neamului românesc va fi scutit pentru totdeauna de regimul nemeritului ingratitudinii la care este supus.

IOSIF CONSTANTIN DRĂGAN

S U M A R U L

Gheorghe Barbul, <i>Mareșalul Antonescu în conștiința contemporanilor</i>	1
Lt.Col.r. George Magherescu, <i>Scrisoare deschisă către G. Barbul</i>	4
Iosif Constantin Drăgan, <i>Împotriva ingratitudinii</i>	23